

**Тесля А.І.,
аспірант* кафедри економічної теорії,
Львівський національний університет ім. І. Франка**

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ

Постановка проблеми. Система управління знаннями з часу проголошення курсу на впровадження інноваційної моделі розвитку економіки України та на закріплення права на різноманітні форми і види власності вимагає розробки та реалізації стратегії захисту інтелектуальної власності. Також актуальною на сучасному етапі є потреба і в розумінні ролі та місця інтелектуальної власності як економічного об'єкта. Актуальною є і потреба в аналізі особливостей створення та використання різних видів інтелектуальної власності та ефективного управління інтелектуальним капіталом. Водночас дане питання є одним з найбільш дискусійним у сучасній економіці. На сучасному етапі не розроблено конкретної системи управління інтелектуальним капіталом, яка б враховувала всі особливості компонентів інтелектуального капіталу. Відповідно питання, які стосуються управління інтелектуальним капіталом як важливим стратегічним ресурсом суб'єктів діяльності є недостатньо дослідженими у вітчизняній практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що стосуються дослідження систем управління інтелектуальним капіталом, висвітлені у працях таких вчених, як: В. Д. Базилевича [1], В. Баранчеєва [2], Ю. А. Варфоломеевої [3], А. В. Єременко [4], І. В. Левіної [8], Л. Г. Мельника [10], С. М. Ілляшенко [10], В. А. Касьяненко [10], І. В. Терона [12], А. Ю. Мазарчука [9], І. І. Ткача [9], В. В. Циганова [13], В. А. Бродина [13], Г. Б. Шишкина [13] та ін. Однак у більшості наукових розвідок мало уваги приділено системам управління інтелектуальним капіталом. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо систем управління інтелектуальним капіталом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиції в інтелектуальний капітал є умовою його відтворення та визначають не тільки рівень розвитку в майбутньому, але і безпосередній вплив на виробничий потенціал і на структуру сукупного попиту. Незважаючи на всебічну інтелектуалізацію суспільства, проблему визначення економічної сутності інтелектуального капіталу та механізмів його відтворення ще недостатньо вивчено [4]. А питання, що стосуються управління інтелектуальним капіталом, стали актуальною темою наукових досліджень в Україні, починаючи з 2000 року.

Зазначимо, що існують різні підходи до визначення поняття "інтелектуальний капітал". Одними з перших дослідників у цьому напрямі є Л. Едвінссон та М. Мелоун. Вчені до інтелектуального капіталу відносять всі види капіталу, які не піддаються тим оцінкам, які є традиційним для ресурсів сучасної корпорації, тобто вони дотримуються досить широкого трактування інтелектуального капіталу.

У рамках інтелектуального капіталу вчені виділили "людський капітал" і "структурний капітал". Ми погоджуємось з точкою зору О. Кендюхова стосовно того, що вчені підкреслюють те, що кожна з цих форм "капіталу" породжена людськими знаннями, і саме їх сукупність визначає приховані джерела цінності, які наділяють компанію нетрадиційно високою ринковою оцінкою [7].

Наприклад, Л. Г. Мельник визначає інтелектуальний капітал як інтелектуальні здатності людей, у сукупності зі створеними ними матеріальними й нематеріальними засобами, які використовуються в процесі інтелектуальної праці [10].

Своєю чергою С. М. Ілляшенко зазначає, що: "Інтелектуальний капітал – вартість сукупності наявних у нього інтелектуальних активів, зокрема інтелектуальної власності, його природних і придбаних інтелектуальних здібностей і навичок, а також накопиченої ним бази знань і корисних відносин з іншими суб'єктами" [5].

А В. Д. Базилевич [1] вважає, що інтелектуальний капітал (ІК) як провідний чинник та основа інтелектуальної економіки має певні специфічні ознаки. До таких ознак він відносить наступні:

- інтелектуальний капітал не є матеріальним у традиційному розумінні;
- інтелектуальний капітал перебуває одночасно у формах запасу і продукту;
- інтелектуальний капітал зберігається та нагромаджується у специфічних традиційних формах;
- інтелектуальний капітал є основним компонентом визначення ринкової вартості підприємств.

Доцільно зазначити і те, що в науковій літературі прийнято виділяти три складові ІК підприємства, а саме:

* Науковий керівник: Башнянин Г.І. – д.е.н., професор

– людський (особистий) капітал – знання, навички, досвід, ноу-хау, творчі здібності, креативний спосіб мислення, моральні цінності, культура праці тощо [6]. Це знання, що працівники “забирають” із собою, коли вони звільняються з підприємства [12];

– організаційний (структурний) капітал – патенти, ліцензії, ноу-хау, програми, товарні знаки, промислові зразки, технічне й програмне забезпечення, організаційна структура, корпоративна культура тощо [6]. Це знання, що залишаються усередині фірми [12];

– споживчий (інтерфейсний, маркетинговий) капітал – включає зв'язки з економічними контрагентами (постачальниками, споживачами, посередниками, кредитно-фінансовими установами, органами влади та ін.), інформацію про економічних контрагентів, історію відносин з ними, торговельну марку (бренд) [6].

Варто зазначити, що людський капітал має найбільше значення, оскільки він є основою функціонування всього інтелектуального капіталу. Саме людина організовує, здійснює діяльність, виробляє продукт, формує мережі зв'язків, імідж, конкурентні переваги, вступаючи у взаємодію з іншими людьми. Але лише тісна та чітко налагоджена взаємодія всіх трьох, компонентів інтелектуального капіталу (людського, організаційного та споживчого капіталів) є основою успішної діяльності.

Наприклад, С. М. Ілляшенко у складі інтелектуального капіталу виділяє лише дві складові [5]:

– людський капітал: знання, практичні навички, досвід, ноу-хау, творчі здібності, креативний спосіб мислення, моральні цінності, загальна культура;

– структурний капітал: технічне і програмне забезпечення, організаційна структура, патенти, ліцензії, ноу-хау, товарні знаки, промислові зразки, технічне й програмне забезпечення, організаційна структура, корпоративна культура, відносини з клієнтами, зв'язки з економічними контрагентами (постачальниками, споживачами, посередниками, кредитно-фінансовими установами, органами влади та ін.), інформація про економічних контрагентів, історія взаємин з економічними контрагентами, торгова марка (бренд).

Своєю чергою відмітимо те, що виділяють такі типи інтелектуального капіталу як: персоніфікований, техніко-технологічний, інфраструктурний, клієнтський, марочний.

Кожний із зазначених нами типів інтелектуального капіталу має певні функції та передбачає свою специфіку управління.

Що стосується ефективного управління інтелектуальним капіталом, то це є одним з найдискусійніших питань у сучасній економіці. На сучасному етапі не розроблено системи управління інноваційним капіталом, яка б враховувала всі особливості інтелектуального капіталу, хоча останнім часом дослідження щодо питань ефективного управління інтелектуальним капіталом стали більш активними.

Варто зазначити і те, що проблеми, які стосуються управління інтелектуальним капіталом, внаслідок всеосяжної інтелектуалізації сучасної економіки вийшли на перший план і стали не просто юридичними та комерційними питаннями, а також і політичними проблемами. А ці проблеми своєю чергою вимагають стратегічних та комплексних підходів до їх вирішення. А складність розв'язання зазначених проблем полягає в надзвичайно високому ступені динамічності й різнобічності відносин, пов'язаних з інтелектуальною власністю.

Головною метою управління інтелектуальним капіталом, на думку І. І. Ткача, є досягнення бажаних економічних результатів завдяки змінам у структурі інтелектуального капіталу та в процесах його формування і використання [9].

Інтерес до управління знаннями в останнє десятиріччя значно зріс. Наприклад, професор Маринко Г. І. зробив системний огляд різноманітних моделей та шкіл в управлінні знаннями [2]. Він виділив наступні школи:

- системну;
- картографічну;
- процесну;
- комерційну;
- організаційну;
- просторову;
- стратегічну.

А на думку професора Майкла Єрла, всі школи можна згрупувати в три основні категорії, а саме: технократичні підходи, економічні підходи, біхевіористські [2].

Слід зазначити, що під менеджментом знань перш за все мається на увазі управління інтелектуальним капіталом. Розглядаючи управління інтелектуальним капіталом, в науковій літературі виділяють три основні групи методів управління, які застосовуються як до інтелектуального капіталу, так і до інтелектуальної праці:

- організаційні,
- економічні,
- соціально-психологічні.

Також в системі управління інтелектуальним капіталом виділяються два основних рівня:

1. Рівень "інтелектуального ядра". Інтелектуальне ядро включає в себе: представників вищого керівництва, найбільш активних і творчих співробітників, незалежно від їх ієрархічного положення в компанії (чисельність співробітників, що входять в "інтелектуальне ядро", на великих та середніх підприємствах звичайно не перевищує 0,1-0,5% від загальної кількості персоналу).

Своєю чергою завдання "інтелектуального ядра" носять стратегічний характер і полягають у визначенні напрямку розвитку організації, в "каналізації" інноваційних процесів, в проведенні певних перетворень.

2. Рівень поточного управління. Він об'єднує підсистеми, що здійснюють в основному тактичне управління інтелектуальним капіталом організації.

Своєю чергою для ефективного управління інтелектуальним капіталом необхідна побудована повномасштабна система, яка б, на думку Ю. А. Варфоломеевої [3], з якою ми погоджуємось, вирішувала наступні завдання:

- підвищення конкурентоспроможності бізнесу;
- системний розвиток персоналу;
- підвищення цінності людського ресурсу;
- удосконалення бізнес-процесів;
- підтримка управлінських рішень в стратегічному, інноваційному, фінансовому, технологічному і виробничому менеджменті.

Відповідно існує два основні типи інструментів для вирішення зазначених нами завдань:

1. Формальні інструменти. До них відносяться експертні системи управління, системи штучного інтелекту, автоматизовані системи прийняття рішень, системи підтримки прийняття рішень та системи підтримки роботи з клієнтами.

На думку фахівців, формальні інструменти є досить ефективними, коли виникає необхідність приймати управлінські рішення в компаніях інноваційної, фінансової і консалтингової областей діяльності, де потрібно облік великої кількості швидкоплинних зовнішніх умов.

Зазначимо і те, що формальні інструменти спрямовані на кодифікацію інформації та збереження знань в компанії у випадку звільнення працівника; є основою організаційного капіталу компанії, яка формує внутрішню структуру організації; особливо ефективні для вирішення типових завдань.

Серед формальних інструментів можна особливо відзначити системи підтримки клієнтських відносин (CRM), які ефективно застосовуються в багатьох компаніях сфери консалтингу та довели свою ефективність використання в зарубіжних комерційних організаціях. Даний клас систем дозволяє автоматизувати й удосконалювати бізнес-процеси в сфері продажів, маркетингу та обслуговування клієнтів [3].

2. Неформальні інструменти. Цим інструментам управління інтелектуальним капіталом відводиться особлива роль. Близько 80% наявних знань втрачається, якщо не відбувається обмін знаннями.

Деякі фахівці й дослідники [11] рекомендують використовувати в організації командний тип роботи з наступних причин:

- більш гнучке управління проектами в рамках середніх і великих компаній (Хекмен Т. М.);
- ефективний обмін знаннями між різними функціональними одиницями (Р. Дафт);
- взаємна доповнюваність членів команди на основі наявності спільних цілей і цінностей;
- наявність чітких командних ролей і лідерства збільшує ефективність і знижує ризики внутрішньоорганізаційних конфліктів (М. Белбін);
- команди дозволяють значно підвищити конкурентоспроможність компанії за рахунок сукупності знань і навичок кожного її члена та синергетичного ефекту від їх роботи (Л. Клеєва) [11].

На думку А. В. Єременко [4], управління інтелектуальним капіталом повинно бути спрямоване на приведення у відповідність внутрішніх можливостей його реалізації і розвитку до зовнішніх, які генеруються ринком.

Для того, щоб можна було успішно управляти інтелектуальним капіталом необхідно, на думку А. В. Єременко [4], слід виконати наступні умови:

- створити передумови для комерціалізації знань;
- створити належні умови для здійснення інвестицій у форму нематеріальних активів у високотехнологічні галузі та виробництва, що сприяє піднесенню на якісно новий рівень процесу трансферу технологій з-за кордону.
- раціональніше використовувати інтелектуальні ресурси країни, що в умовах захисту інтелектуальної власності стають дорожчими;
- створити умови для налагодження ефективної міжнародної кооперації у високотехнологічних галузях і виробництвах, інтеграції країни в регіональний і світовий технологічний простір;
- покращити умови праці, створити сприятливе середовище для результативної роботи;

– проводити навчання персоналу, курси підвищення кваліфікації, тренінги, брати участь у міжнародних зборах, конференціях, симпозиумах, що присвячені проблемам галузі/ринку, на якому функціонує підприємство;

– прийняти закони, які б регулювали питання, які пов'язані з інтелектуальним капіталом та використанням професійних та творчих здібностей працівників в організації;

– запровадити форми звітності, які б відображали користування інтелектуальним капіталом [4].

А. В. Єременко [4], вважає, що у цій звітності повинні міститись дані, які стосуються підприємства, а саме: капітал, кошти, фінанси, технології, техніка, впроваджені інновації та оновлення, зміна рівня корпоративної культури та клієнтів. На думку автора, це необхідно для того, щоб акціонери та інвестори могли усвідомити рівень розвитку інтелектуального капіталу на підприємстві та бачили, чи доцільно їм вкладати кошти у дане підприємство.

Що стосується охорони інтелектуальної власності, то її необхідність зумовило створення системи регулятивних органів щодо охорони інтелектуальної власності. Відповідно головними компонентами системи регулятивних органів щодо охорони інтелектуальної власності стала Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) та Світова організація торгівлі (СОТ). Цієї системи стосується також і діяльність ЮНЕСКО.

Важливо зазначити, що саме під егідою ЮНЕСКО у 1952 р. в Женеві було підписано Всесвітню конвенцію про авторське право (Universal Copyright Convention).

Доцільно зазначити і те, що міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності регулюється в основному Угодою по ТРІПС, яка узагальнила та об'єднала існуючі документи, взявши за основу принципи регулювання, що вміщуються в них, але при цьому було зроблено акцент на економічній складовій даного об'єкта.

Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності також регулюється і угодами під егідою ВОІС. У сфері регулювання ВОІС знаходяться розвиток науки, моральний аспект, консультативні функції. Доцільно відмітити і те, що ВОІС, створена і діє як спеціалізована установа ООН. Вона має за мету регулювати питання інтелектуальної власності в умовах існування двох протилежних політичних систем.

Вважаємо за доцільне погодитись з думкою М. П. Переверзева [14] стосовно того, що задача правового захисту і комерціалізації інтелектуальної власності є досить складною, а її розв'язання, на думку В. В. Циганова, доступно лише фахівцям високої кваліфікації, що працюють в складі спеціально створених систем організаційного типу [13].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, економічна ефективність і забезпеченість суб'єктів господарювання і економіки держави загалом на сучасному етапі визначається їх спроможністю та вмінням до створення, використання та розвитку інтелектуального капіталу. А основою інтелектуального капіталу є знання, навички та інформація, що поступово стають основними засобами. Тому створення результативної системи управління інтелектуальним капіталом може забезпечити вихід державної економіки на вищий рівень, сприятиме реалізації наявного високого потенціалу та виходу на світовий ринок.

Зростання інтелектуального капіталу та ефективність його використання визначають перспективи щодо розвитку економіки тієї чи іншої країни.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити також висновки про те, що на сучасному етапі, питання пов'язані з управлінням інтелектуального капіталу та його складовими, є одними із найбільш актуальних у науковому середовищі.

У зв'язку з тим, що всі компанії мають різні стратегії управління, мають різне бачення свого подальшого розвитку на ринку, не існує єдиної системи управління інтелектуальним капіталом, яка була б максимально успішною в кожній компанії.

Бібліографічний список

1. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність : підручник / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2006. – 431 с.
2. Баранчев В. Управление знаниями : учебное пособие (журнал "Маркетинг". Специальный выпуск № 29) / В. Баранчев. – М.: Центр маркетинговых исследований и менеджмента, 2005. – 144 с.
3. Варфоломеева Ю.А. Интеллектуальная собственность в условиях инновационного развития : [монография] / Ю.А. Варфоломеева. – М. : Ось-89, 2006. – 144 с.
4. Єременко А.В. Інтелектуальна власність / А.В. Єременко // Наука та інновації. – 2008. – №7. – С. 5-9.
5. Ілляшенко С.М. Проблеми і перспективи ринково-орієнтованого управління інноваційним розвитком / С.М. Ілляшенко. – Суми : ТОВ "Друкарський дім "Папірус", 2011. – 644 с.
6. Ілляшенко С. Сутність, структура і методичні основи оцінки інтелектуального капіталу підприємства / С. Ілляшенко // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 16-26.
7. Кендюхов О. Сутність і зміст організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом підприємства / О. Кендюхов // Економіка України. – 2005. – № 2. – С. 33-41.

8. Левіна І.В. Інтелектуальний капітал: концептуальні основи відтворення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами" / І.В. Левіна. – Донецьк, 2011. – 20 с.
9. Мазарчук А.Ю. Аналіз структури інтелектуального капіталу підприємства / А.Ю. Мазарчук, І.І. Ткач // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – 2010. – № 6. – Т. 4. – С. 336-339.
10. Мельник Л.Г. Экономика информации и информационные системы предприятия : учебн. пособ. / Л.Г. Мельник, С.Н. Ильяшенко, В.А. Касьяненко. – Сумы : ИТД "Университетская книга", 2004. – 400 с.
11. Просвирина И.И. Интеллектуальный капитал: новый взгляд на нематериальные активы / И.И. Просвирина // Финансовый менеджмент. – 2004. – № 4. – С. 45-51.
12. Терон І.В. Інтелектуальний капітал як основне джерело багатства в постіндустріальному суспільстві / І.В. Терон // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 7. – С. 90-94.
13. Цыганов В.В. Интеллектуальные предприятия / Цыганов В.В., Бродин В.А., Шишкин Г.Б. – М. : Университетская книга, 2004. – 345 с.
14. Эволюционная экономика. Инновация, инвестиции, институты и интеллектуальный капитал : [коллективная монография] / под ред. М.П. Переверзева. – Тула : Издательство ТГПУ, 2008. – 245 с.

References

1. Bazylevych, V. (2006), *Intelektualna vlasnist* [Intellectual property], textbook, Znannia, Kyiv, Ukraine, 431 p.
2. Barancheev, V. (2005), *Upravlenie znaniiami* [Management knowledges], textbook, Tsentr marketingovykh issledovaniy i menedzhementa, Moscow, Russia, 144 p.
3. Varfolomeeva, Y. (2006), *Intellektualnaia sobstvennost v usloviakh innovatsionnogo razvitiia* [Intellectual property is in the conditions of innovative development], textbook, Os-89, Moscow, Russia, 144 p.
4. Yeremenko, A.V. (2008), "Intelektualna vlasnist", *Nauka ta innovatsii*, no 7, pp. 5-9.
5. Illiashenko, S.M. (2011), *Problemy i perspektivy rynkovo-orientovanoho upravlinnia innovatsiinym rozvytkom* [Problems and prospects market oriented management innovative development], TOV "Drukarskyi dim "Papyrus", Sumy, Ukraine, 644 p.
6. Illiashenko, S. (2008), "Essence, structure and methodical bases of estimation of intellectual capital of enterprise", *Ekonomika Ukrainy*, no. 11, pp. 16-26.
7. Kendiukhov, O. (2005), "Essence and maintenance organizationally economic to the mechanism of management of enterprise an intellectual capital", *Ekonomika Ukrainy*, no. 2, pp. 33-41.
8. Levina, I. (2011), "Intellectual capital: conceptual bases of recreation", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.04, Donetsk, Ukraine, 20 p.
9. Mazarchuk, A.Yu. and Tkach, I.I. (2010), "Analysis of intellectual capital of enterprise structure", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalniho universytetu*, no. 6, vol. 4, pp. 336-339.
10. Melnyk, L.G., Iliashenko, S.N. and Kasianenko, V.A. (2004), *Ekonomika informatsii i informatsionnye sistemy predpriatiia* [Economy of information and informative systems of enterprise], ITD "Universitetskaia kniga", Sumy, Ukraine, 400 p.
11. Prosvirina, I.I. (2004), "Intellectual capital the New look to the immaterial assets", *Finansovyv menedzhement*, no. 4, pp. 45-51.
12. Teron, I.V. (2007), "Intellectual capital as basic source of riches in postindustrial society", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 7, pp. 90-94.
13. Tsyganov, V.V., Brodin, V.A. and Shishkin, G.B. (2004), *Intelektualnye predpriatiia* [Intellectual enterprises], Universitetskaia kniga, Moscow, Russia, 345 p.
14. Pereverzev, M.P. (2008), *Evolutsionnaia ekonomika. Innovatsii, investutsiy, instituty i intelektualnyy kapital* [Evolutional economy. Innovations, investments and intellectual capital], Izdatelstvo TGPU, Tula, Russia, 245 p.

Тесля А.І. СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ

Мета. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо систем управління інтелектуальним капіталом.

Методика дослідження. В основу досліджень роботи покладені як загальнонаукові (аналіз, спостереження), так і спеціальні методи пізнання. Методи аналізу і спостереження використано для дослідження методів управління інтелектуальним капіталом. Спеціальні методи пізнання застосовані для обґрунтування систем управління інтелектуальним капіталом.

Результати. Встановлено, що інвестиції в інтелектуальний капітал є умовою його відтворення та визначають не тільки рівень розвитку в майбутньому, але і безпосередній вплив на виробничий потенціал і на структуру сукупного попиту.

Обґрунтовано, що економічна ефективність і забезпеченість суб'єктів господарювання і економіки держави загалом на сучасному етапі визначається їх спроможністю та вмінням до створення, використання та розвитку інтелектуального капіталу. А основою інтелектуального капіталу є знання, навички та інформація, що поступово стають основними засобами. Тому створення результативної системи управління інтелектуальним капіталом

може забезпечити вихід державної економіки на вищий рівень, сприятиме реалізації наявного високого потенціалу та виходу на світовий ринок.

Доведено, що для ефективного управління інтелектуальним капіталом необхідно побудувати повномасштабну систему, яка б вирішувала наступні завдання: підвищення конкурентоспроможності бізнесу; системний розвиток персоналу; підвищення цінності людського ресурсу; удосконалення бізнес-процесів; підтримка управлінських рішень в стратегічному, інноваційному, фінансовому, технологічному і виробничому менеджменті.

Наукова новизна. Обґрунтовано основні проблеми в управлінні інтелектуальним капіталом та сформовано точку зору стосовно того, що вони вимагають стратегічних та комплексних підходів до їх вирішення.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути запропоновані для впровадження на підприємствах та наукових закладах, що сприятиме їх ефективному розвитку.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, людський капітал, інтелектуальна продукція, інтелектуально власність, управління інтелектуальним капіталом.

Teslia A.I. SYSTEMS MANAGEMENT BY INTELLECTUAL CAPITAL

Purpose. The aim of the research is to develop theoretical, methodological principles and practical recommendations for the management of intellectual capital.

Methodology of research. The basis of the research work was based on a general (analysis, observation), and special methods of learning. The methods of analysis and supervision are used for research of methods of management an intellectual capital. The special methods of cognition are applied for the ground of control system by an intellectual capital.

Findings. It is set that investments in an intellectual capital are the condition of his recreation and determines not only the level of development in the future but also direct influence on production potential and on the pattern of the combined demand.

Grounded, that economic efficiency and material well-being of subjects of manage and economy of the state on the whole on the modern stage is determined their possibility and ability to creation, use and development of intellectual capital. And basis of intellectual capital is knowledge, skills and information that gradually become the fixed assets. Therefore creation of effective control system by an intellectual capital can provide the output of state economy on a higher level, will be instrumental in realization of present high potential and going into a world market.

It is well-proven that for an effective management an intellectual capital it is necessary to build a full-scale system which would decide the followings tasks: increase of business competitiveness; system development of personnel; increase of value of human resource; improvement of business-processes; support of administrative decisions is in a strategic, innovative, financial, technological and production management.

Originality. Grounded basic problems in a management an intellectual capital and the point of view is formed in relation to that they require the strategic and complex going near their decision. But the difficulty of solving these problems is extremely high degree of dynamism and versatility relations associated with intellectual property.

Practical value. Research results can be offered for introduction on enterprises and scientific establishments that will promote them to effective development.

Key words: intellectual capital, human capital, intellectual products, intellectually propert, management an intellectual capital.

Тесля А.И. СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ КАПИТАЛОМ

Цель. Целью исследования является разработка теоретических, методологических положений и практических рекомендаций по системам управления интеллектуальным капиталом.

Методика исследования. В основу исследований работы положены как общенаучные (анализ, наблюдение), так и специальные методы познания. Методы анализа и наблюдения использованы для исследования методов управления интеллектуальным капиталом. Специальные методы познания применены для обоснования систем управления интеллектуальным капиталом.

Результаты. Установлено, что инвестиции в интеллектуальный капитал являются условием его воссоздания и определяют не только уровень развития в будущем, но и непосредственное влияние на производственный потенциал и на структуру совокупного спроса.

Обосновано, что экономическая эффективность и обеспеченность субъектов ведения хозяйства и экономики государства в целом на современном этапе определяется их возможностью и умением к созданию, использованию и развитию интеллектуального капитала. А основой интеллектуального капитала является знание, навыки и информация, что постепенно становятся основными средствами. Поэтому создание результативной системы управления интеллектуальным капиталом может обеспечить выход государственной экономики на высший уровень, будет способствовать реализации имеющегося высокого потенциала и выходу на мировой рынок.

Доказано, что для эффективного управления интеллектуальным капиталом необходимо построить полномасштабную систему, которая бы решала следующие задания: повышение конкурентоспособности бизнеса; системное развитие персонала; повышение ценности человеческого ресурса; усовершенствование бизнес-процессов; поддержка управленческих решений в стратегическом, инновационном, финансовом, технологическом и производственном менеджменте.

Научная новизна. Обосновано основные проблемы в управлении интеллектуальным капиталом и сформирована точка зрения относительно того, что они требуют стратегических и комплексных подходов к их решению. А сложность разрешения отмеченных проблем заключается в чрезвычайно высокой степени динамической и разносторонности отношений, связанных с интеллектуальной собственностью.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть предложены для внедрения на предприятиях и научных заведениях, что будет способствовать их эффективному развитию.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, человеческий капитал, интеллектуальная продукция, интеллектуально собственность, управление интеллектуальным капиталом.